

SÍNDIC DE GREUGES DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Universitat Miguel Hernández
Excmo. y Mgfc. Sr. Rector
Avda. del Ferrocarril, s/n
ELX - 03202 (Alacant)

=====
Ref. queixa núm. 107353
=====

Assumpte: discriminació del valencià en la retolació de la Universitat Miguel Hernández.

Excm. i Mgfc. Sr. Rector,

Vam rebre en esta institució un escrit de queixa signat pel Sr. (...), que va estar registrat amb el número indicat més amunt.

Substancialment exposava els fets i les consideracions següents:

- “Que malgrat que la llei de constitució de la Universitat Miguel Hernández especificava que el nom oficial d’esta Universitat seria en valencià per estar ubicada a la ciutat d’Elx, zona de predomini lingüístic valencià, esta Universitat emprà denominacions traduïdes i en la retolació d’un dels nous edificis s’especifica en un gran rètol “Universidad Miguel Hernández de Elche”, un rètol que va ser instal·lat en una de les artèries principals de la ciutat: l’avinguda de la Llibertat.”

En considerar que la queixa reunia els requisits establits en els articles 12 i 17 de la Llei 11/1988, de 26 de desembre, del Síndic de Greuges, va estar admesa, i en vam donar trasllat de conformitat amb el que determina l’article 18.1 de la llei esmentada, a fi de contrastar les al·legacions formulades per la persona interessada, per demanar que ens remetera informació suficient sobre la realitat d’aquelles i de la resta de circumstàncies concurrents en este supòsit.

La comunicació rebuda de l’Excm. i Mgfc. Sr. Rector, donava compte del següent:

*“... **Cuestión primera:** “que la llei de constitució de la Universitat Miguel Hernández especificava que el nom oficial d’esta Universitat deria en valencià per estar ubicada en la Ciutat de Elx”.*

Esta afirmación resulta inexacta, baste con leer la Ley que se cita, concretamente en el Preámbulo de la Ley 2/1996, de 27 de diciembre, de la Generalitat Valenciana (DOGV 2899, de 30.12.1996) se establece “La nueva Universidad ... adopta el nombre del ilustre

poeta nacido en Orihuela en el año 1910” y en su artículo 1 se dice “Se crea la Universidad Miguel Hernández de Elche ...”

Igualmente y en el mismo artículo se establece la jerarquía formativa por la que se regirá la misma, “... y su actividad se regulará por lo establecido en la Ley Orgánica U/1983, de 25 de agosto de Reforma Universitaria; por la Ley de la Generalitat 3/1985, de 9 de marzo, de Coordinación Interuniversitaria de la Comunidad Valenciana; por la Ley 4/1985, de 16 de marzo, del Consejo Social de las Universidades de la Comunidad Valenciana; por la presente Ley y normas que la desarrollen; y, en general, por la legislación autonómica y estatal aplicable en la materia”.

Publicada la Formativa Singular Reguladora de la Universidad Miguel Hernández, Decreto Valenciano 137/1997, de 1 de abril, se lee en su artículo 42 “Serán lenguas oficiales de la Universidad Miguel Hernández las reconocidas como oficiales en el Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana”.

De conformidad con el artículo 6 del Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana, “la lengua propia es el valenciano, siendo oficial ésta y oficial el castellano, que es el idioma del Estado”.

En el artículo 32, apartado 1s y 22, del Decreto 208/2004, de 8 de octubre, del Consell de la Generalitat Valenciana, por el que se aprueban los Estatutos de la Universidad Miguel Hernández de Elche, se establece:

“Denominación y emblemas.

- 1. El nombre de “Universidad Miguel Hernández de Elche” es el que corresponde a la Universidad en virtud de su ley de creación, y no podrá ser propuesto su cambio de nombre, al órgano competente, más que con el acuerdo del Claustro Universitario por la modificación de estos Estatutos.*
- 2. Los campus de la UMH son los que corresponde a las localidades con centros en los que se imparten títulos oficiales expedidos por el Rector y dependientes de la Universidad. El Consejo de Gobierno determinará el nombre oficial de cada uno, que se comprenderá de la palabra “Campus” seguida del nombre oficial de la localidad...”*

Consecuencia de la formativa expresada, la Universidad Miguel Hernández de Elche en sus Campus emplea esta palabra más el nombre oficial de la localidad.

El nombre oficial de la localidad de Elche, de conformidad con el Decreto 202/1985, de 23 de diciembre, del Gobierno Valenciano, por el que se aprueba la denominación por la forma bilingüe ELX en valenciano y Elche en castellano, por lo que en su sede oficial, que se ubica en el Campus de Elche, la Universidad Miguel Hernández de Elche, en su edificio principal que tiene fachada a l’Avinguda de la Universitat, ha implantado el nombre de la ciudad de Elche en valenciano y en castellano.

En el Campus de Sant Joan d’Alacant se ha implantado el nombre de Sant Joan d’Alacant, en su edificio principal, de conformidad con el Decreto 236/1999.

En el Campus de Orihuela se ha implantado el nombre en castellano al no constar Decreto Valenciano con el nombre en valenciano.

En el Campus de Altea se ha implantado el nombre en castellano al no constar Decreto Valenciano.

... En el Estatuto de la Universidad Miguel Hernández de Elche, tributario de la Ley Orgánica de Universidades, se establece en el artículo 4.3:

“su régimen jurídico se basará específicamente en el cumplimiento de la Ley orgánica 6/2001, de 21 de diciembre de Universidades (en adelante LOU), las normas estatales o autonómicas, en sus respectivos ámbitos de competencia, la Ley 2/1996 de Creación de la Universidad Miguel Hernández de Elche, los presentes Estatutos, y todos los demás acuerdos y resoluciones adoptados por los correspondientes órganos de la Universidad”.

En la Ley 4/1983, de 23 de noviembre, de la Generalitat Valenciana, de Uso y Enseñanza de la lengua Valenciana, se establece en su artículo 15:

“1. Corresponde al Consell de la Generalitat Valenciana, acorde con los procedimientos legales establecidos, determinar los nombres oficiales de los municipios, territorios, núcleos de población, accidentes geográficos, vías de comunicación, interurbanas y topónimos de la Comunidad Valenciana.

.....

4. Las denominaciones adoptadas por el Consell, a tenor del apartado 1, y en la medida que lo permita el nombre oficial, serán rotuladas en las dos lenguas”.

No se hace referencia a edificios o sedes oficiales de Administraciones Públicas”.

Conclusiones

Vista la formativa de aplicación y su Jérica, nos debemos plantear la cuestión de si es obligado que todas las rotulaciones de todos los edificios de la Universidad (La Galia, Torreblanca, Torrevaillo, etc. en Elche; las Salesas, etc. en Orihuela, Facultad de Bellas Artes en Altea; Edificios 1, 2, etc. en el Campus de Sant Joan d'Alacant) deban constar en ambas lenguas; pues bien, esta Universidad a la vista de las normas de aplicación no considera que incumpla ninguna de las normas que regulan el uso del valenciano en la Comunidad Valenciana, respetando con la máxima intensidad el derecho de los administrados y su comunidad a dirigirse a esta Administración, en cualquiera de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana.

Y de conformidad con el informe que se transcribe anteriormente sobre el uso del valenciano en la Universidad Miguel Hernández de Elche, así como lo establecido en el mismo sobre denominaciones y emblemas de la misma, me es grato informarle que la queja trasladada a esta Universidad no parece encontrar acomodo en las normas de aplicación a las denominaciones y uso de la lengua y nombres de la Universidad Miguel Hernández de Elche, sin que se entienda que se está vulnerando ningún derecho o libertad al no entender incumplida ninguna de las normas de aplicación, quedando esta Administración abierta a todas las sugerencias que se pueden efectuar desde ese alto organismo, si fuere necesario, en cumplimiento de la norma que se entienda vulnerada”.

En primer lloc, hem de comunicar-li que donem per acceptats els arguments esgrimits en el seu informe, atés que, a més, la qüestió està en via de solució.

No obstant això, hem de significar-li que la legislació vigent respecte de l'ús del valencià és clara i no admet cap interpretació. I tot i que esta institució reconeix els esforços de l'Administració pública valenciana per a adaptar les seues estructures al règim de cooficialitat lingüística instaurat per la Constitució espanyola i per l'Estatut d'autonomia, no pot sinó cridar l'atenció sobre el fet que la Llei d'ús i ensenyament del valencià està vigent des de fa més de 25 anys i que en el títol tercer reconeix el dret de tots els ciutadans a ser informats pels mitjans de comunicació socials tant en valencià

com en castellà i a utilitzar indistintament les dos llengües quan hagen d'usar-les, i que esta obligació, com no podia ser d'una altra manera, ha d'estendre's als nous mitjans de comunicació i a les noves realitats tecnològiques i, d'una altra banda, la citada Llei d'ús i ensenyament del valencià, en les seues disposicions transitòries establíx un termini de tres anys perquè les distintes àrees de l'Administració valenciana duguen a terme les disposicions d'esta (un termini que s'ha superat a l'excés, si tenim en compte que la LUEV va entrar en vigor l'any 1983), per a adaptar les seues estructures al règim de cooficialitat lingüística.

Per altra banda, en la tramitació de la present queixa ha sorgit una altra qüestió sobre la qual esta institució ha de pronunciar-se, i sobre la qual hem de fer la consideració següent com a fonament del recordatori de deures legals amb què concloem:

El present expedient de queixa s'inicia, com sap, com a conseqüència d'un escrit dirigit a esta institució per l'interessat, íntegrament redactat en valencià.

En conseqüència, i com a garantia dels drets reconeguts en la Llei d'ús i ensenyament del valencià, que en el seu article 11 establíx que "(...) en aquelles actuacions administratives iniciades a instància de part i aquelles en què hi haja altres interessats que així ho manifesten, l'Administració actuant haurà de comunicar-los tot el que els afecte en la llengua oficial que trien, independentment de la llengua en què s'haguera iniciat el procediment. 2. De la mateixa manera, qualsevol que siga la llengua oficial emprada, en els expedients iniciats d'ofici, les comunicacions i la resta d'actuacions s'hauran de fer en la indicada pels interessats", la petició d'informe que els va ser feta, es va fer en la llengua elegida per l'interessat, això és, en valencià.

No obstant això, la part essencial de l'informe remés per vosté es troba redactada íntegrament en castellà.

La Generalitat Valenciana, en compliment del manament estatutari contingut en l'Estatut d'Autonomia, va promulgar la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament del valencià, el preàmbul de la qual assenyala la necessitat de recuperar l'ús social i oficial del valencià.

La citada Llei va significar, d'una banda, el compromís de la Generalitat Valenciana de defensar el patrimoni cultural de la nostra Comunitat i, especialment, la recuperació social del valencià, definit com a llengua història i pròpia del nostre poble" i, d'una altra banda, superar la relació de desigualtat existent entre les dos llengües oficials de la Comunitat Valenciana, el valencià i el castellà.

La cooficialitat lingüística instaurada per la Constitució espanyola, que reconeix com a llengua oficial d'una determinada comunitat autònoma, no solament l'idioma castellà, sinó també el propi d'eixa Comunitat Autònoma, va modificar substancialment l'ús, tant privat com oficial, de les diverses llengües en el territori de l'Estat espanyol; és per això que les comunitats autònomes amb idioma oficial propi han legislat sobre la matèria, mitjançant les denominades lleis de normalització lingüística, amb la finalitat de fomentar l'ús oficial de la llengua cooficial amb l'objectiu que esta assolisca cotes similars a aquelles que corresponen al castellà com a idioma oficial del territori espanyol.

La persecució d'estos legítims objectius, reconeguts en les legislacions autonòmiques baix l'empara atorgada per la Constitució, no pot, però, desconéixer, i de fet no ho desconeix, que l'article 14 de la Constitució estableix el principi d'igualtat, amb interdicció de qualsevol forma de discriminació per motiu de llengua, i la declaració de l'article 3 del mateix text constitucional, que estableix expressament el dret de tots els ciutadans a usar la llengua espanyola.

En este sentit, la mateixa Llei d'ús i ensenyament del valencià, conscient de la vigència absoluta del principi d'igualtat i de la prohibició de discriminació per motiu de llengua, declara en el seu article 4 que "en cap cas podrà haver-hi discriminació pel fet d'usar qualssevol de les dos llengües oficials" de la Comunitat Valenciana.

Una de les conseqüències essencials que es deriven dels manaments continguts en els preceptes anteriorment esmentats és el dret que assistix qualsevol ciutadà en les seues relacions amb l'Administració, en elegir la llengua en què este vulga que es produïsquen les comunicacions i la tramitació dels expedients, i sorgix el correlatiu deure de l'Administració de respectar esta elecció i d'utilitzar, al llarg de tot el procediment, l'idioma que haguera estat elegit. En consonància amb això, l'article 11 esmentat anteriorment, declara que "en aquelles actuacions administratives iniciades a instància de part i en aquelles que hi haja altres interessats que així ho manifestaren, l'Administració actuant haurà de comunicar-los tot allò que els afecte en la llengua oficial que trien, independentment de la llengua oficial en què s'haguera iniciat. 2. De la mateixa manera, qualsevol que siga la llengua oficial utilitzada en els expedients iniciats d'ofici, les comunicacions i la resta d'actuacions s'hauran de fer en la llengua indicada pels interessats.

En el present expedient, tanmateix, la remissió d'un informe en castellà, quan la llengua elegida pel ciutadà ha sigut el valencià, no s'ajusta a estos manaments legals anteriorment exposats.

L'aplicació d'estes lleis de normalització lingüística duta a terme per les diverses comunitats autònomes motiva, de vegades, que ciutadans que tenen com a llengua habitual el valencià, consideren vulnerats els seus drets lingüístics per l'ús d'una llengua o l'altra per part de les autoritats i les oficines públiques.

La normativa vigent respecte de l'ús del valencià, continguda en la Constitució espanyola, en l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana i en la Llei d'ús i ensenyament del valencià, és clara i terminant, i no deixa lloc a cap interpretació, per la qual cosa l'Administració pública valenciana està obligada a garantir la normalització lingüística, tal com es desprén de l'art. 7.4 i .5 de l'Estatut d'autonomia, en assenyalar que "Caldrà atorgar un especial respecte i protecció a la recuperació del valencià".

En el present expedient, però, la remissió de l'informe ha estat en castellà, tot i que la llengua triada pel ciutadà ha estat el valencià, la qual cosa no s'ajusta als mandats legals anteriorment exposats.

De conformitat amb tot el que hem dit més amunt, **HEM DE RECORDAR A LA UNIVERSIDAD MIGUEL HERNÁNDEZ**, els deures legals que la Constitució i la legislació vigent li imposa de respectar els drets lingüístics dels administrats, i

d'utilitzar en tots els procediments i en qualssevol altres formes de relació amb ells, la llengua (castellana o valenciana) triada per ells.

Així mateix, d'acord amb la normativa citada, li agraiem que ens remeta, en el termini d'un mes, el preceptiu informe en què ens manifeste si accepta el suggeriment que li fem o, si s'escau, les raons que considere per a no acceptar-lo.

Perquè en prenga coneixement, li faig saber, així mateix, que a partir de la setmana següent a la data en què s'ha dictat esta resolució, serà inserida en la pàgina web de la institució.

Atentament,

José Cholbi Diego
Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana